

שנת בן גוריון ובעין
דרכים שונות.
מטרה אחת.

שילוב הנושא המרכז – "מנהיגות מעצבת חזון ומעש" בתהליכי ההוראה

מבוא

- לימודי תיאטרון מזמינים את התלמידים באמצעות התנסות ביצירה ועיסוק בחומרים דרמטיים ובימתיים, ללמוד ולהבין קונפליקטים אנושיים, אירועים היסטוריים, חברתיים ופוליטיים, מתוך התבוננות חווייתית ומעמיקה בטקסטים מגוונים וכפי שהם משתקפים במחזות ובהצגות לאורך השנים.
- יוארו היבטים שונים בפועלם, חזונם, והשפעתם של דוד בן גוריון ומנחם בגין על ההיסטוריה של מדינת ישראל.
- האסופה מציעה דרכי הוראה המשלבות עיון ושיח, ביטוי יצירתי ושימוש בשפת התיאטרון, התנסות בתרגילים והפקת סצנות קצרות המתבססות על טקסטים כמו: סיפורים, שירים, קטעי עיתונות ומחזות.

מטרות התכנית

- הכרות עם תכונותיהם וסיפור חייהם של המנהיגים
- הכרות עם חזונם של המנהיגים כמעצבי אירועים מכוננים בהיסטוריה של מדינת ישראל
- הכרות עם סוגיות מרכזיות סביב כל אחד מן המנהיגים באמצעות למידה ויצירה המתבססת על טקסטים דרמטיים ובימתיים
- מתן ביטוי דרמטי ובימתי תוך פיתוח החשיבה היצירתית בתהליכי הלמידה

רעיונות ונושאים

- הדגשת הזיכרון וההקשר התקופתי - ציוני דרך בהיסטוריה של המדינה
- הרלוונטיות של הקונפליקטים איתם התמודדו המנהיגים גם בימינו
- מנהיגות ומעורבות חברתית
- התמודדות עם סוגיות סביב מנהיגותם
- הגשמה עצמית / הגשמה אידיאולוגית-פוליטית
- הבנה של תהליכים היסטוריים על רקע התקופה
- היחס לגלות ומרכזיותה של מדינת ישראל" - היהודי החדש", עלייה לארץ
- היחס למנדט הבריטי, ההכרעה על הקמת המדינה, פירוק המחתרות, אלטלנה והקמת צה"ל
- אידיאולוגיה חברתית: סוציאליזם, צמצום כלכלי, צנע, קיבוציות מול כלכלה חופשית

הצגת מונולוג או דיאלוג מתוך מחזות המעלים את אחת הסוגיות הרלוונטיות להחלטות המנהיגים

- הילכו שניים יחדיו, א. ב. יהושע
- אנדה, מיטלפונקט,
- אלטלנה אלדד זיו
- המורדים, עדנה מזי"א,
- פולה, מוטי לרנר,
- צ'רלי קצ'רלי, דני הורוביץ,
- בעל למופת יהושע סובול
- ליל העשרים, סובול,
- מכולת, מיטלפונקט
- סלאח שבתי, אפרים קישון
- קברט ז'בוטינסקי, גדי צדקה,
- קידוש, שמואל הספרי,
- תשמ"ד, שמואל הספרי

נושאים רלוונטיים במחזות המוצעים

0 "הילכו שניהם יחדיו" – מפגש בין שני מנהיגים גדולים: דוד בן גוריון וזאב ז'בוטינסקי, מפגש החושף את שורש המחלוקת בין הימין והשמאל בתנועה הציונית.

0 "אנדה" – הממסד הפוליטי בראשותו של בן גוריון פוסל את רצונה של אנדה, ניצולת שואה, להיות עדה במשפט אייכמן. המחזה נוגע, בין היתר, במאבק של היחיד בממסד, בפרנויה פוליטית ובמידת מעורבותו של מנהיג פוליטי בהליך שיפוטי.

0 "בעל למופת" – באמצעות דמותו של רובי קור, סגן שר התשתיות, המחזה בוחן את דמותו של המנהיג, מעלה את הקונפליקט שבין היושר והיושרה המקצועית לבין הצורך לשרוד בזוהמת הקיום והסיאוב הפוליטי. המחזה מאפשר הצצה אל מאחורי הקלעים של הפוליטיקה ושואל האם ישנו מנהיג היכול ללא שוחד ושחיתות.

נושאים רלוונטיים במחזות המוצעים

0 "המורדים" - שלושה דורות של מורדים בני אותה משפחה, בתקופה של מאבק מחתרות על הקמת המדינה ושנותיה הראשונות: הלח"י של שנות הארבעים, תנועת שמאל קיצונית בשנות השישים ומרד נעורים א-פוליטי בשנות התשעים.

0 "ליל העשרים" - המחזה מגולל את השאלות המוסריות, הקשיים והלבטים בהם נתקלים חברי קבוצה חלוצה בתקופת העלייה השלישית בערב עלייתה לקרקע. חברי הקבוצה מושפעים מרעיון כיבוש הקרקע וחיבור האדם לטבע, משנתו של מנהיגם הרוחני א.ד. גורדון.

עיבוד דרמטי ובימתי לטקסטים:

- 0 נאומים, מכתבים, שירים, סיפורים וקטעי עיתונות העוסקים במנהיגותם של דוד בן גוריון ומנחם בגין והצגתם כסצנה בימתית
- 0 הצגת סצנות בימתיות המתבססות על תמונות, צילומים, חפצים, מרחבים הנקשרים לשני המנהיגים
- 0 הצגת חומרים דוקומנטריים כמו: סרטונים, תמונות, מפות, עדויות, כבסיס לכתיבה והצגה של סצנות בימתיות
- 0 קריאת קטעי ביוגרפיות של שני המנהיגים – והתבססות על סיטואציה אחת כמקור לסצנה דרמטית
- 0 כתיבת דיאלוג והצגתו בין דוד בן גוריון או מנחם בגין כילדים לבין דמות נוספת (לדוג' הורים, חברים)

מרעיון לביצוע סצנה בימתית

0 כתיבת סצנה ובימויה בנושאים כמו:

0 תלמידים לומדים לקראת בחינה בהיסטוריה והעבר קם לתחייה

0 מה היו אומרים המנהיגים אם הם היו חוזרים לימינו?

0 "מי האיש הקטן גדול הזה"? יצירת קולאז' של תמונות בימתיות

כאשר השורה הזו תהיה מעין מוטיב מקשר בין הקטעים

0 תחרות נאומים- נאומים ברוח התקופה -דיבייט מול הקהל באופן

מסוגנן

דרכי פעולה

- שוחחו עם התלמידים בנושא אפיון יחסי הכוחות בין הדמויות, הגדרת הקונפליקט
- בקשו מהתלמידים להציג את הדמות, תוך התייחסות לפרטים פיזיים של הדמות, תכונות חיצוניות - כיצד הדמות נראית, הבעת הפנים, סדור שיער, מבנה גוף, יציבה, דיבור, גובה הקול, קצב הדיבור, עוצמה
- בחרו כיצד ניתן לעצב את מרחב האירוע הבימתי בהתבסס על ציורים או צילומים שנאספו כרקע לטקסט ההיסטורי
- בקשו מהתלמידים להוסיף קטעי מוזיקה, חפצים ואביזרים, תלבושות ואיפור
- ניתן לשלב תפקיד מספר/ת המקשר/ת בין התמונות המוצגות
- שוחחו עם התלמידים בעקבות הצגת הטקסט, תוך ההתייחסות להיבט המילולי - הצגת החוויה מנקודות המבט של המורה והילדים (התייחסות לחוויה האסתטית, הרגשית והערכית)
- שוחחו על נושאים כגון: היכן התחולל המעשה במציאות והיכן במרחב האשלייתי המעוצב
- מה היו הפרופורציות בין החלק החזותי (התיאטרון) לחלק המילולי (הטקסט הנבחר) במה משרתים אותנו חלקים אלו, מה כוחם? מה חולשתם?
- הציעו כתיבת בלוג של אחד המנהיגים (ראה לינק לדוגמא)

<http://bengurionblog.blogspot.co.il>

צילומים כמקור ליצירה בימתית

המנהיגים בצעירותם

דוד בן גוריון בצעירותו
nrg.co.il

מנחם בגין - סטודנט
באוניברסיטת וארשה
begincenter.org.il

מנחם בגין על רקע תמונתו של דוד בן גוריון.

פיוס מאוחר.

צילום: לע"מ

haaretz.co.il

עיבוד דרמטי ובימתי לשירים

השיר: **בן גוריון**
מילים: יורם טהרלב
לחן: יאיר רוזנבלום

זה היה בשנת תרס"ז,

שום דבר עוד לא היה פה.

בן גוריון הגיע אז,

בספינה קטנה ליפו.

הוא היה פועל צעיר,

אך הרגיש כמו ותיק כבר,

את צורו לקח על גב,

ורבים הותיר אחריו

בצעדה המפרכת.

אך תמיד בשביל הצר,

לא אבד את קו הרכס.

בן גוריון.. ארבעים שנה חלפו,

מבואו לפלשתינה ארבעים שנה חלפו

בלוריתו כלה הלבונה.

אך כשקמה המדינה,

כמו תינוקת מהססת,

הוא ראשון נתן לה יד

ולימד אותה ללכת.

היא גדלה כבר בלעדיו,

אך כל פעם כשקשה לה,

מחפשת היא אותו,

כמו השורש את הסלע.

השיר: בן גוריון
מילים: שלמה גרוניך
לחן: מתי כספי ושלמה גרוניך

בלי האיש הקטן גדול הזה

בלי האיש הקטן גדול הזה

לא יכולנו לשיר שירים

בלי האיש הקטן גדול הזה

בלי האיש הקטן גדול הזה

לא יכולנו להיות אנשים

על כן מגיע לו שיכתבו עליו שיר

לא להגיד לו תודה

לא לא לא לו תודה

לא להריע לו

רק לברך אותו

מגיע לו שיברכו אותו כי

בלי האיש הקטן גדול הזה

בלי האיש הקטן גדול הזה

מגיע לו שיכתבו עליו שיר

פעילויות בנושא: סוגי מנהיגות

- שוחחו בכיתה על סוגי מנהיגים: מנהיג המתמקד בחברי הקבוצה, מנהיג המתמקד במשימה, מנהיג סובלני, מנהיג סמכותי, מנהיג דמוקרטי
- העלו בעיה בה יהיה מקום להחליט מיהו מנהיג וכיצד הוא פועל
- ניתן להציג סיטואציה תוך מתן ביטוי לדרך הפעולה, לשפת הגוף, למימיקה ולקול המחזקים את ההחלטה של המנהיג

עיבוד טקסט תיעודי

נאום של אחד המנהיגים או תגובות המנהיגים לאירועים היסטוריים

או קטעי יומן

מיומן בן-גוריון:

"14.5.48 יום ו' ה' באייר תש"ח.

ב(שעה) ארבע אחר הצהרים הוכרזה העצמאות היהודית והוקמה המדינה. גורלה בידי כוחות הביטחון.

מיד אחרי טקס ההכרזה חזרתי לבית המפקדה ונתי יעצנו על המצב המחמיר. ידיעות קשות על טורים משוריינים של הלגיון וריכוזי אויב במפרק, בסוריה. [...] בערב באו ידיעות קשות גם מהנגב. הפציצו הלילה את תל אביב?"

דרכי הוראה

שוחחו על ההקשר ההיסטורי של הטקסט

הציגו סצנה באופנים שונים: קצב, עוצמה, צבע קול

המתבססת על טקסט תיעודי

התייחסו לאפיונים שונים בדרך הצגת הטקסט

דרכי הוראה

- קריאת הטקסט, דיון והבנת המשמעות של הטקסט
- תכנון האירוע הבימתי, צפייה באירוע ועיבוד החוויה
- בכל אחד מהשלבים נוכל להתייחס למרכיבים הבאים:
- המרכיב המילולי - שימוש במילה, בטקסט
- המרכיב הפיסי - שימוש בתנועה וקול
- המרכיב החזותי - שילוב של אלמנטים כמו: מרכיבי תפאורה, תלבושות, מוסיקה ואביזרים

**מתוך דברי הפרידה של דוד בן-גוריון עם
פרישתו מתפקידו**

**"אין מלים בפי להביע רחשי לבי לעם על אשר נתן
אמונו בי והטיל עלי שליחות נעלה והרת גורל לעמוד
בראש ממשלת ישראל מאז היותה. שקדתי על מילוי
שליחות זו במיטב יכולתי, מתוך חרדת קודש ואהבת
נפש, אבל איני מתיימר שנמלטתי משגיאות וכישלונות.
בתום לב אני יכול לחזור מילה במילה על דברי
המשורר: "לא גבה לבי ולא רמו עיני ולא הילכתי
בגדולות ובנפלאות ממני" (תהילים קל"א, 1).**

דוד בן-גוריון מכריז על הקמתה של מדינת ישראל.
schooly.co.il

קליטה ומיזוג גלויות / המכון למורשת בן גוריון
orianit.edu-negev.gov.il

דברים של בגין לפני "מבצע שלום הגליל", בנאום שנשא בכנסת לטובת הצדקת היציאה למבצע

0 "צבא ישראל הלך ללבנון לא כדי לכבוש שטח, לא כדי לשעבד עם, לא כדי להישאר בארץ לא לו, אלא למטרה שלא הייתה אצילה ממנה.. להבטיח שאנשים, נשים וילדים יוכלו לחיות את חייהם, ושלא יוכל מחבל לומר כפי שאמר בטלוויזיה כאשר נשאל: הרגת ילדים? -כן; -מדוע עשית זאת? והתשובה: משום שהם יתבגרו. ... זהו אותו ארגון המחלל את המילים שחרור וחירות, שפל שלא היה בזוי ממנו מימי הנאצים ועד עצם היום הזה ... מה קרה לקו של 45 הקילומטרים? ... מדוע ממשיכה המלחמה? ... (המחבלים) הוסיפו ללחום, הוסיפו לנסות להרוג בחיילינו. מה היינו צריכים לעשות, אנחנו הממשלה? מה היו צריכים לעשות החיילים? התשובה ברורה, וכך נמשכה המלחמה ... רבותי, איננו רוצים אפילו מילימטר מרובע של אדמת לבנון. לבנון איננה ארץ ישראל ... נחדש את הברית עם לבנון... אבל קודם צריך להיפטר מן הצרה הזאת שאינה כתובה בתורה ... אדוני היושב ראש, עם ישראל יכול להתקיים, בעזרת השם, רק על ידי נכונות להקרבה של טובי בנינו, רק בנכונות למסירות נפש, אלמלא היא, לא היינו מגיעים לעצמאות... ואינני יכול לנחם את המשפחות ששכלו את יקיריהן, רק המקום יכול לנחם אותן וינחם אותי."

קרטר, בגין וסאדאת
בעת חתימת הסכם
השלום
tofes630.com

מנחם בגין בעצרת באריאל, יום העצמאות 1981.
צילום: יעקב סער / לע"מ

מקורות נוספים

- ◌ המלך הלך לישון מאת יוסי אלפי , ספרית הפועלים
- ◌ כינור דוד (עפ"י הסיפור "המלך הלך לישון" מאת יוסי אלפי)
- ◌ לבין גוריון ובחזרה, זהבה קור, הוצאת ידיעות אחרונות
- ◌ אל ראש ההר דויד בן גוריון, דבורה עומר, הוצאת זמורה, 1984
- ◌ בעוז והדר, סיפורו של מנחם בגין, גלילה רון פדר עמית, הוצאת מודן, 2010

מקורות נוספים

מאמרים וציטוטים נוספים מאת ומפי בגין

באתר "מרכז מורשת בגין":

<http://www.begincenter.org.il/Articles.aspx?CID=8057>

ציטוטים של בגין

באתר "בין המרכאות"

קישורים לאתרים

אתר מספרי סיפורים בו ניתן למצוא סיפור על בן גוריון ובגין

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Moe/PortaHagim/HayomLifney>

[http://www.bgh.org.il/info/develop/biography/welcome](http://www.bgh.org.il/info/develop/biography/welcome.htm)
[.htm](http://www.bgh.org.il/info/develop/biography/welcome.htm)

אתר משרד החינוך, "מגיע לו שיכתבו עליו שיר", ניתן למצוא
תגובות של דוד בן גוריון לאירועים ומאורעות

אוסף התמונות הלאומי <http://www.gpo.gov.il/>